

Traag verhaal, fraai geacteerd

Sonja de Jong

Sterke acteerprestaties, ingebed in een mooi, sfeerbepalend geluidstapijt van 'eenmansorkest' Harry de Wit en een twee uur lang gestaag neer druppelende deprimerende motregen.

Er valt veel te genieten in 'Kleine Zielen', het derde en laatste deel van het Louis Couperusproject dat regisseur Ivo van Hove de afgelopen jaren met Toneelgroep Amsterdam realiseerde.

Mooi, zowel visueel (dank zij een schitterend toneelbeeld van Jan Versweyfeld vol planten en beigetinten) als qua regie. Maar toch kan deze 'Kleine Zielen' niet tippen aan de eerdere Couperusstukken 'De dingen die voorbijgaan' en 'De Stille kracht'. Dat ligt niet zozeer aan Van Hove en zeker niet aan de acteurs, maar vooral aan het verhaal van Couperus zelf. Waar hij in de andere twee verhalen universele, tijdloze emoties centraal stelde, overheerst in deze 'Kleine zielen' (uit 1901) op veel momenten het melodrama, het tijdgebonden sentiment.

Tevreden

Niemand in de familie die in 'Kleine zielen' wordt geportretteerd, is tevreden. Moeder Constance, bijna vijftig, wordt beheerst door de gedachte dat twee mislukte huwelijken haar geen geluk geschonken hebben. 'Het is een vreemde ervaring oud te worden zonder te hebben geleefd'. Haar enige houvast, en ook dat van haar man Henri, is hun zoon Addy. Hij is het die de familie

Toneel

'Kleine zielen', van Louis Couperus. Door Toneelgroep Amsterdam. Bewerking: Koen Tachelet, regie Ivo van Hove. Bijgewoond: 8/10, Stadsschouwburg Amsterdam. Daar nog te zien 11 t/m 15/10; 11 t/m 18/11 (m.u.v 13 en 14/11).

overeind houdt, niet alleen zijn ouders, maar ook de ziekelijke Marietje, kind van zijn door zelfmoord overleden oom. Lijnrecht tegenover al die afhankelijke, lijdende mensen staat de daadkrachtige Mathilde, Addy's vrouw, die stikt in de melancholie van het familieleven.

Aandacht

Van Hove zet de karakters mooi neer. Vader Henri en moeder Constance (Steven van de Watermeulen en Chris Nietvelt) voert hij op als een stel jaloerse kinderen die om het hardst om de aandacht van Addy bedelen. Vooral Henri die met zijn schaaftafeltje als een kleuter overall achter Addy aanloopt, ontroert en irriteert in de trefzekere vertolking van Van de Watermeulen tegelijkertijd. Marietje (superkwetsbaar verbeeld door de frêle Hélène Devos) is een menselijk wrak. Zij heeft destijds haar vader na zijn zelfmoord gevonden, badend in zijn eigen bloed, en kan dat beeld niet loslaten. Alleen Addy (Robert de Hoog) is in staat haar wanhoop te beteugelen en haar zo nu en dan te laten slapen. Even lijkt er lucht in de bedompte familiesfeer te komen door de komst van Brauws, jeugdvriend van

Henri. Constance valt als een blok voor hem en ziet een nieuwe horizon glore. Maar uiteindelijk blijft toch alles bij het oude en is het enig hoopvolle het vertrek van Marietje die zich aan haar malaise en haar familie weet te ontworstelen.

Frustraties

Er wordt bijzonder sterk geacteerd in 'Kleine zielen'. Van Hove gunt ieder van zijn spelers hun eigen 'moment of glory': een monoloog waarin zij al hun frustraties, hun woede en hun wanhoop uitschreeuwen. Maria Kraakman doet dat schitterend als Mathilde, de vrouw van Addy die wanhopig probeert hem uit de verstikking van zijn familie te trekken. Nergens wordt zij ongehoorwaardig. Terwijl zij wiegelend schaatst over denkbeeldig ijs in de sloten is zij een vrouw die op anders, op meer gehoopt had dan wat ze gekregen heeft. Hans Kesting is sterk als de buitenstaander Brauws die Constance verleidt, maar uiteindelijk terugschrikt voor haar totale overgave.

Deze 'Kleine zielen' is vooral een staalkaart van hogeschoolacteren. Het vrijwel ontbreken van werkelijke actie en de vele lange monologen over de aard van het leven vertragen het verhaal. Vooral tegen het einde krijgt de melodramatische kitsch de overhand. Jammer, want ondanks die negatieve kanten biedt deze voorstelling ook heel veel moois.

Steven van de Watermeulen en Chris Nietvelt in 'Kleine Zielen'.